

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคัง 2 ตำบลหนองสาหร่าย
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา**

นางสาวจรรยา ขอชิตกลาง

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544**

บทคัดย่อ

นางสาวจรรยา ขอชิตกลาง:การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2

อาจารย์ที่ปรึกษา:รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถพร วราอัสวปติ, 57 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษา เพื่อประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 โดยทำการเก็บ
รวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 11 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545

วัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนฯ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้าน
บวกและปัจจัยด้านลบที่มีผลต่อการบรรลุเป้าหมาย 3. เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกกองทุนฯ ได้ใช้เงินตรง
ตามวัตถุประสงค์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน
ในหมู่บ้าน โดยใช้วิธีดำเนินการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 ชาวบ้านมีความเข้าใจ
และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดตั้งโครงการ โดยให้ข้อมูลที่เป็นจริง ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน
ฝั่ง 2 มีสมาชิกกองทุน 79 คน จำนวนผู้กู้ 43 ราย เป็นเงิน 835,000 บาท การชำระคืนเงินกู้เป็น
รายปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 บาทต่อปี

และการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดิมอยู่ก่อนแล้ว
คือ การทำไร่ ข้าวโพด เลี้ยงโคนม เลี้ยงสุกร ค้าขาย ผู้กู้จึงมีความถนัด ชำนาญ และมีความสามารถ
ในอาชีพ ผู้กู้ได้ชำระคืนเงินกู้ตรงตามกำหนดเวลาไม่มีการค้างชำระ ผู้กู้มีความพึงพอใจในโครงการ
นี้เป็นอย่างดี จึงทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ฐานะมั่นคงขึ้น ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับ
หนึ่ง และเงินกองทุน 1 ล้านบาทสามารถอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการ ของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
Oran Ap.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัศวปติ)

กรรมการสอบ

.....
Oran Ap.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัศวปติ)

.....
ดร.สาโรช รุจิรวรรณ.....

(อาจารย์ ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและ
การประเมินโครงการ

.....
Oran Ap.....

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....ปี.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ วราอัศวปติ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - อาจารย์ ดร.สาโรช รุจิรวรรณ อาจารย์ร่วมที่ปรึกษา
 - คุณพิภพ ประดับศรี และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ทางด้านวิชาการ
 - คุณดวงพร คลอดพงษ์ พัฒนาการ อำเภอปากช่อง
 - คุณฉัฐวีณี ถอยสนั่น พัฒนาการ ต.หนองสาหร่าย
- ที่ให้คำปรึกษา ในด้านการปฏิบัติในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ผู้ใหญ่บ้านและประธานกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ข้อมูลและความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษา เป็นอย่างดี ตลอดจน จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวจรรยา ขอชิตกลาง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

หน้าอำนวยการ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

สารบัญภาพ

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

1

1.1 หลักการและเหตุผล

1

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2

1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี

2

1.4 วิธีดำเนินการ

3

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

4

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

5

2.1 นโยบายหลักการและเหตุผล

5

2.2 ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้อง

6

2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

12

2.4 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดล

16

บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

22

3.1 วิธีการประเมินโครงการ

22

3.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

26

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

29

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

34

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

35

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

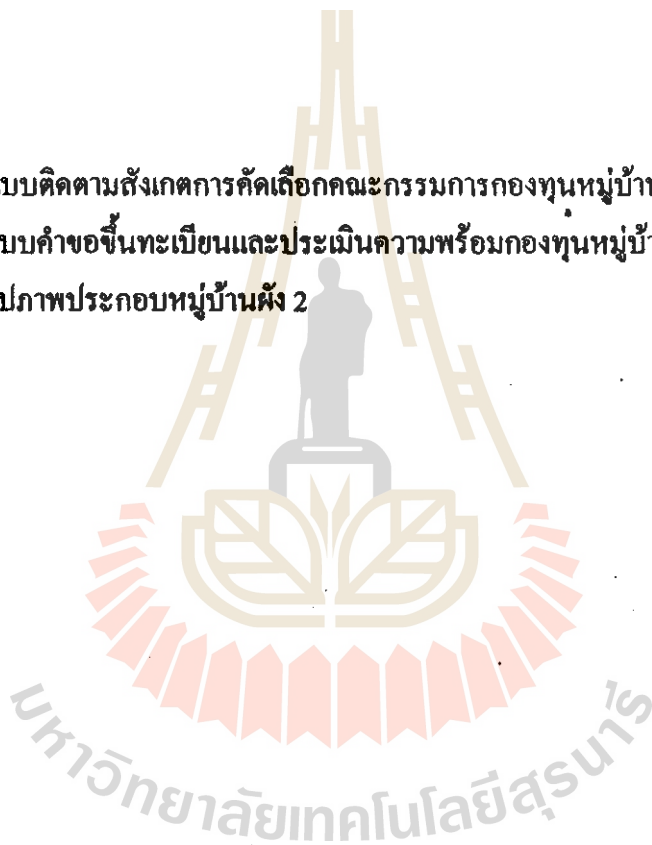
37

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	38
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	38
4.2 ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม	47
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	53
5.1 อภิปรายผล สรุป	53
5.2 ข้อเสนอแนะ	58

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก. แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2
- ภาคผนวก ข. รูปภาพประกอบหมู่บ้านฝั่ง 2

สารบัญภาพ

รูปที่ 3.1 องค์ประกอบของระบบ

รูปที่ 3.2 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตףเฟิลบิม

รูปที่ 3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตףเฟิลบิม

รูปที่ 3.4 ระบบการทำงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รูปที่ 4.1 แผนที่หมู่บ้านคัง 2

รูปที่ 4.2 อัตรส่วนแสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านคัง 2

รูปที่ 4.3 อัตรส่วนแสดงตัวอย่างสมาชิกผู้กู้ที่นำเงินไปประกอบอาชีพ

สารบัญตาราง

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของประชากรจะแยกตามลักษณะของประชากร

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างสมาชิกผู้กู้ที่นำเงินไปประกอบอาชีพ

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงสมาชิกกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 กู้ไปประกอบอาชีพ 2 ครั้ง

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตาม นโยบายของรัฐบาลที่ใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของ ประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิ ปัญญา และศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นพื้นฐานของ การหารายได้อีกด้วย จากนั้นมากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบาย โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท ในลักษณะของ เงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้แก่ ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

เพื่อดำเนินการตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 หมู่ 8 เป็น 1 ใน 74,881 กองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเพื่อลดปัญหาความยากจนในหมู่บ้าน คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน โดยหมู่บ้านฝั่ง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีจำนวนประชากรทั้งหมด 351 คน จาก 89 ครัวเรือน อาชีพของ ประชากรในหมู่บ้านประกอบด้วย ทำไร่ - ทำสวน เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ค้าขาย มีผลผลิตทางการ เกษตร ประกอบด้วย ผลไม้ สวนผัก ไก่ เป็ด สุกร ข้าวโพด (1 ก.ค. 2545)

หมู่บ้านฝั่ง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้งและขึ้นทะเบียน กองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ชาย 8 คน หญิง 7 คน มีจำนวนสมาชิก 79 คน ได้รับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จำนวน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้ปล่อยให้สมาชิกกู้ 43 ราย เพื่อนำไปประกอบอาชีพ เพื่อที่จะทราบว่ามีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้บรรเทาทุกข์ประสงค้มากน้อยเพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมิน และผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาบริหารบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการและการ

ประเมินโครงการในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านคัง 2 นี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียง เป็นสารนิพนธ์ (Substantive Report)

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านคัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบของกองทุนหมู่บ้านต่อชุมชน

1.2.3 เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ใช้แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ Stufflebeam คือ Cipp Model Stufflebeam ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่ แบบจำลอง CIPP ย่อมาจาก [Context-Input-Process-Product Model]

C ---- [Context Evaluation] การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม

I ----- [Input Evaluation] การประเมินปัจจัยเบื้องต้น

P ---- [Process Evaluation] การประเมินกระบวนการ

P ---- [Product Evaluation] การประเมินผลผลิต

ผู้วิจัยได้นำแบบจำลอง CIPP MODEL มาใช้ในการประเมินโครงการ โดยแบ่งเป็นหน่วยการประเมินเป็น 2 ระดับดังนี้

1.3.1 ระดับหมู่บ้านเมืองคังประกอบในการประเมินดังนี้

C คือ การประเมินบริบทต่างๆ ไปหมู่บ้านคัง 2 เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน ฯลฯ

I คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหมู่บ้านคัง 2 เช่น นโยบายรัฐบาล ระเบียบแนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง การประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

P คือ การประเมินกระบวนการหมู่บ้านคัง 2 เช่น การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน-การรับสมัคร-การทำทะเบียนสมาชิก ฯลฯ

P คือ การประเมินผลผลิตหมู่บ้านคัง 2 เช่น จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินที่ให้ออก ฯลฯ

1.3.2 ระดับรายบุคคลเมืองคังประกอบในการประเมินดังนี้

C คือ การประเมินบริบทหมู่บ้านผัง 2 เช่น สภาพความเป็นอยู่อาศัย สมาชิกในครอบครัว ฯลฯ

I คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหมู่บ้านผัง 2 เช่น จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ ฯลฯ

P คือ การประเมินกระบวนการหมู่บ้านผัง 2 เช่น การใช้จ่ายเงินกู้ การทำบัญชีใช้จ่าย ฯลฯ

P คือ การประเมินผลผลิตหมู่บ้านผัง 2 เช่น ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้-ผลโดยตรงและผลโดยอ้อม

การใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีตามรูปแบบการประเมิน CIPP MODEL ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้กับข้อมูล

1.4 วิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการประกอบด้วย 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง เช่น การใช้แบบสอบถาม การสังเกต การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน (บร. 1-12)

- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นแหล่งข้อมูลที่จะต้องเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปไว้แล้ว เช่น ข้อมูลจากเกษตรตำบล ที่ว่าการอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ข้อมูลหมู่บ้าน หอสมุดชุมชน สถานีอนามัย ระเบียบต่าง ๆ ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปตามโดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสม ซึ่งได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็น

ที่ต้องการ เช่น ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้าสู่หมู่บ้าน

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาตามโครงการต่อไปนี้

1.5.1 ได้ทราบถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านคั้ง 2 หมู่ 8 ต.หนองสำหรับ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

1.5.2 ได้ทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จหรือไม่ก่อให้เกิดผลสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านนี้

1.5.3 ได้ทราบถึงสมาชิกผู้รู้ที่สามารถนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลอื่น ๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้อง และมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักวิชาการ ด้านเนื้อหาสาระ และประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 4 ด้าน ได้แก่

- 2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์
- 2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุน
- 2.4 หลักการประเมิน โครงการแบบชีพโมเดล (CIPP MODEL)

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนที่หน่วยงานราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

3) ตามแนวทางในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้าน/ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและจัดการกองทุน

4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อยสามคน แต่ไม่เกินเจ็ดคน

2) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของคณะกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

3) นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ตาย
- ลาออก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4) การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

5) คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและกองทุน

- กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน

- จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

- กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน

- ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

- ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และบริหารกองทุน

- แต่งตั้งอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

- ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

- เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติงานราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะช่วยให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

- รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

- ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6) การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 5 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

7) ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้ เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุมและค่าตอบแทนที่

ปรึกษาซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ.2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

2) สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะกรรมการอนุกรรมการ
- ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและกองทุน
- มีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางในการบริหารกองทุน
- จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินงานกองทุน
- ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ระยะเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าวเป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2.2.3 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปาก

ช่อง จ.นครราชสีมา

1) ที่ตั้งกองทุนเลขที่ 46 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา 30130 โทรศัพท์ 01-9886632

2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
- เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีถือหุ้น การฝากเงินตั้งจะ และเงินรับฝาก
- เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี
- เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี

3) แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
- เงินกู้ยืม
- ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
- ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- เงินฝากตั้งจะ และเงินรับฝาก
- เงินค่าหุ้น
- เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- เงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

4) คุณสมบัติของสมาชิก

- เป็นผู้ที่มีบ้าน หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านพัง 2 เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
- เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน
- เป็นผู้ที่จะพร้อมปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

- เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน จำนวนสองในสามมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

- อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

- มีเงินฝากตั้งจะ และถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- ขึ้นคำขอเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน

- ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 4 สามารถยื่นความจำนงสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้งโดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล และกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครเป็นสมาชิก

- คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม

- เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติตามข้อ 4 และเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น และเงินฝากตั้งจะภายใน 7 วัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก

6) การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ตาย

- ลาออกและได้รับการอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน

- วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม

- ใจฝ่ฝ่ฝ่ระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด

- ใจฝ่ฝ่ฝ่ความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

- นำทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ในทางผิดวัตถุประสงค์

- มีลักษณะและหรือ ไม่ตรงกับข้อ 4

2.3.1 การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการ ประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งการบริหาร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังนี้

- จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่

ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

- เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชน ไม่น้อยกว่า 2 ปี
- เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจ

กรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสีย ด้านการเงินและชีวิตมั่นคงระบอบประชาธิปไตย

- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
- ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
- ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำผิด

เกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

- ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
- ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการพร้อมมติ

ของสมาชิก

(รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ก.)

2.3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมี วัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อม ในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

- เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน
- จัดทำระเบียบข้อบังคับ
- การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- การขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล

การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

- จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จาก

คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

- ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับของกองทุน

- เปิดบัญชีกับธนาคาร

การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ได้ขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้วคณะ

อนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน

กรรมการกองทุน

- ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

(รายละเอียดจัดอยู่ในภาคผนวก ก.)

ทำอย่างไร เมื่อไม่ผ่านการประเมินความพร้อม

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใดที่ได้รับแจ้งว่าไม่ผ่านการประเมินความพร้อม โดยมีแนวทางและวิธีการดังนี้

1) แนวทางการเตรียมความพร้อม

คณะกรรมการกองทุนร่วมกับสมาชิกเตรียมความพร้อมตามแนวทางนี้

- โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันเองในหมู่บ้าน
- ขอความช่วยเหลือจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้ว
- ขอความช่วยเหลือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ
- การผสมผสานกันทั้ง 3 แนวทาง

2) วิธีการเตรียมความพร้อม

คณะกรรมการกองทุน ดำเนินการเพื่อให้เกิดความพร้อมด้วยวิธีดังนี้

- สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านหรือชุมชน โดยการใช้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้วเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- การสนับสนุนความรู้วิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจากอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ

3) ทำอย่างไรเมื่อมีความพร้อมแล้ว

- เมื่อกองทุนมีความพร้อม คณะกรรมการกองทุนแจ้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ เพื่อมาติดตามตรวจสอบ และรายงานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จะโอนเงินเข้ากองทุนเมื่อได้รับรายงานจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะประสบผลสำเร็จได้หากมีสิ่งเหล่านี้อยู่ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ชาวบ้านมีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน
- ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดคกคิกด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกติกาที่กำหนดร่วมกัน
- มีคณะกรรมการกองทุนที่เป็นคนดี มีความรู้ ประสพการณ์ เสียสละ และรับผิดชอบ
- มีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ติดตามตรวจสอบร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม
- มีความสามัคคี ความเอื้ออาทร เกื้อกูลผู้ด้อยโอกาส

-มีการประสานความร่วมมือทั้งในด้านการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกันในลักษณะ
เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่า
ด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- 1) สมาชิกที่ประสงค์จะกู้ยืมเงินกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ที่
ชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนและให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณา
- 2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้อย่างไม่เกิน สองหมื่นบาท
- 3) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยและเงินกู้ในอัตราที่แน่นอน โดย
คำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศ
อัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนอย่างเปิดเผย

4) ในการกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตาม
ความเหมาะสม การชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะ
เวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันทำสัญญา

5) ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตาม
เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามจำนวนที่ระเบียบกองทุน
กำหนดไว้ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนชำระ

6) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สิน
ติดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน ผัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับ
การพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

- 1) คุณสมบัติของสมาชิก
- 2) ความเหมาะสมของโครงการ
- 3) เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง และความเป็นไปได้ของตลาด

วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้

แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ - เฝ้าติดตาม - และประเมินผลการดำเนินการของ
สมาชิกภายในระยะเวลาที่กำหนด

วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ประกอบด้วย

- 1) มีบุคคลที่เป็นสมาชิกค้ำประกัน 2 คนขึ้นไป
- 2) มีการทำสัญญาเงินกู้ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

3) ให้คณะกรรมการติดตามดูแลและให้คำปรึกษาในการประกอบอาชีพ

วิธีแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินคืน และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา

- 1) ให้คณะกรรมการประชุมพิจารณาข้อค้นพบในรายที่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ เช่น เกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ
- 2) ให้คณะกรรมการปรับดอกเบี้ยเพิ่ม

2.4 หลักการประเมินโครงการ แบบซิฟพีโมเดล (CIPP MODEL)

รูปแบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดล

จำเนียร ตูชหลาย และคณะ ได้สรุป "รูปแบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดล" ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) 2544:221 - 234] ดังนี้
แบบการประเมินแบบซิฟพีโมเดลไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็น การประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ แบบจำลองซิฟพีจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ วิธีการประเมินสถานะแวดล้อม มีถึง 2 วิธี คือ

1.1) Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and pressure outside of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน

1.2) Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้ทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดหมายของโครงการหรือไม่ มักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

2.1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูปของราคาและกำไร(Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นจะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและดำเนินการทุกลำดับขั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ

3.1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2) เพื่อรวบรวมสารนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.3) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินในกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

- แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรและนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล

- เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน โดยผู้อำนวยการโครงการระหว่างการดำเนินโครงการนั้น เช่น ในโครงการพัฒนาแบบสอบ มีความจำเป็นต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจงสำหรับเข้าร่วมในการทดลองสร้างข้อทดสอบใหม่ ๆ ของแบบสอบ ผู้ตัดสินใจสามารถจัดเตรียมวางโครงการล่วงหน้าได้ดีเมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือก แต่ตัวเลือกเหล่านี้ยังไม่มีจนกว่าจะมีรายชื่อของโรงเรียนที่จะสอบถามไป เมื่อโรงเรียนได้รับการติดต่อแล้ว จึงจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทดลองแบบสอบ

- ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่างโครงการ เป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอน และปริมาณของการอภิปรายที่จะมีในความ

หมายนี้ เพื่อบรรยายว่าเกิดอะไรขึ้นจริง ๆ สารนิเทศนี้จะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดว่า ทำไมวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุ

ส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่าง คือ

- การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
- เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
- การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และบุคลากรในโครงการหรือในแผนงานเอง

- การปรับปรุงโครงสร้างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการสารนิเทศจะถูกวิเคราะห์รวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น อาจจะบ่อยทุกวันถ้าจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีควมจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิตจะรวมถึงต่อไปนี้เข้าด้วยกัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้กับมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพันธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

เกณฑ์นั้นอาจเป็นได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่ง Scriven ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสองดังนี้

- Instrumental Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่แบบสอบจะถูกสร้างขึ้น รูปแบบของแบบสอบและคำถามจำนวนมากในแบบสอบนั้นจะต้องได้รับการจัดทำขึ้นก่อนหรือก่อนที่นักเรียนจะสามารถอ่านคำว่า Cake ได้อย่างเข้าใจ เราจะต้องมีประสบการณ์ที่เป็นความหมายของคำมาก่อน

- Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้ซึ่งอาจเป็นอัตรการคคของโรงเรียน ๆ หนึ่งที่เป็นอยู่ ถูกลดลงให้ได้ระดับที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องได้รับคะแนนจากระบบสอบที่ระบุมากกว่า หรือเท่ากับจำนวนที่กำหนด หรือจะต้องนำแผนการสอนใหม่เข้าไปใช้ในโรงเรียนนั้น การระบุเกณฑ์แบบนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะ

เท่าที่ผ่านมา การประเมินมีความหมายเพียงส่วนที่เป็นการประเมินผลผลิตเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะมีการประเมินแบบอื่นที่ต่างจากการประเมินผลผลิต แต่การประเมินผลผลิตเหล่านี้ยังคงมีความสัมพันธ์คล้ายคลึงกันมาก

ทั้งการประเมินสภาวะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายโดยมีระบบ โดยที่การประเมินสภาวะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิตพิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้นการประเมินสภาวะแวดล้อมจึงแสดงสิ่งที่จำเพาะ ในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง

การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงของโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสภาวะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิต การประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ

การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การนำเอาแบบจำลองชีพชีพอไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

- จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
- โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
- โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

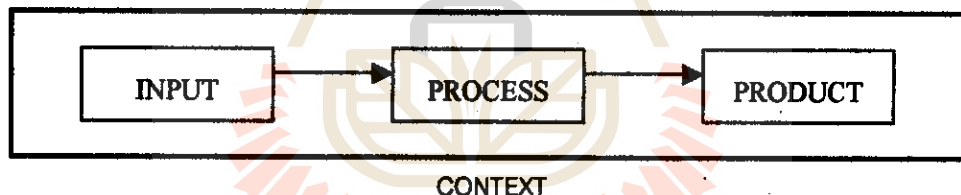
บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษากรณีเฉพาะ หมู่บ้านดัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

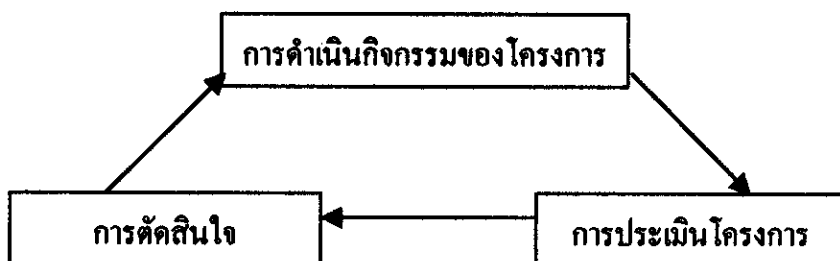
3.1 วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งการประเมินเชิงระบบนั้นในภาษาอังกฤษเรียกอยู่หลายคำ เช่น System Theory System Approach เป็นต้น การประเมินเชิงระบบตามที่เสนอของ Stufflebeam คือ การประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระบบนั้น ๆ จึงมี 4 ระบบที่ต้องประเมิน

รูปที่ 3.1 องค์ประกอบของระบบ

รูปแบบการประเมิน CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า "การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้ง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

รูปที่ 3.2 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

ศตฟเฟิลบิมได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และศตฟเฟิลบิมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำ ไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการ ไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติสัมเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

รูปที่ 3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตีเฟลบีม
(ประเมินเพื่อพัฒนา, 2544 : 89 -91)

หน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

จำนวนผู้กู้

= O₁

P₁ = การคัดเลือกผู้กู้

I₁ = นโยบายของรัฐบาล

ขอสินเชื่อ

= O₂

P₂ = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

I₂ = เงิน 1 ล้านบาท

กองทุนสะสม

= O₃

P₃ = การรับชำระหนี้

I₃ = คณะกรรมการหมู่บ้าน

ชื่อเสียงของชุมชน

= O₄

P₄ = การทำบัญชี

I₄ = เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

อื่นๆ

= O_n

P₅ = การช่วยหาตลาด

I₅ = ผู้สมัครขอกู้

P₆ = กิจกรรมอื่นๆ เช่น

I₆ = อื่นๆ เช่น นักศึกษาบัณฑิต

P₇ = บทบาทของนักศึกษา

และทุนสะสมของหมู่บ้าน

อาจถือเป็นหน่วยระบบ AA: ทุนสะสมของหมู่บ้าน

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B: หน่วยระบบการดำเนินกิจกรรมของผู้กู้แต่ละราย (B1...Bn)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

เงินที่กู้มาได้

I₁

P₁ = การทำกิจการดูวิธี

= O₁ รายได้เป็นเงิน

เงินอื่นๆ

I₂

P₂ = การหาตลาดที่ดี

= O₂ ผลเป็นสิ่งที่ของ

สถานที่+วัสดุคิบ

I₃

P₃ = การหาวัสดุคิบที่ดี

= O₃ ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี

เทคนิควิธีทำงาน

I₄

P₄ = การทำบัญชี

= O₄ ผลเป็นความพอใจ

กำลังทำงาน

I₅

P₅ = การวิเคราะห์ประเมิน

= O_n อื่นๆ เช่น นักศึกษาได้

อื่นๆ เช่น นักศึกษา

I_n

P_n = กิจกรรมอื่นๆ เช่น

เรียนรู้ธุรกิจ

ผ่านงาน

อาจจะถือเป็นหน่วยระบบ BB: ทุนสะสมของแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริษัท(C)

รูปที่ 3.4 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมิ 3.4 นี้ แสดงโดยภาพรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึงประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 หน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายโดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิมีกระบวนการทำงานได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิตได้แก่ O ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกับหน่วยระบบ A คือเป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้าได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการและมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยในระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินกิจการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคือเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชนตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว (สารนิพนธ์ , 2544 : 21-22)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กระบวนการการวิจัยประกอบด้วยระเบียบวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย กระบวนการแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญต่อการวิจัยทั้งสิ้น ผู้วิจัยละเลยมิได้เลย เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับแผนแบบการวิจัย คือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ความหมายและประเภทของประชากร

ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ประชากรของการวิจัยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง

ขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ เพื่อความสะดวกจัดแบ่งประชากรของการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) คือ ประชากรที่ผู้วิจัยสามารถ Jennings จำนวนประชากรได้ทั้งหมดว่ามีจำนวนที่แน่นอนเป็นเท่าใด เช่น จำนวนนักเรียนในจังหวัดสระบุรี จำนวนรถยนต์ในจังหวัดปทุมธานี จำนวนอำเภอ จำนวนตำบลในประเทศไทย เป็นต้น

2) ประชากรแบบไม่จำกัด (Infinite Population) ประชากรที่ผู้วิจัยไม่สามารถ Jennings จำนวนประชากรออกมาได้ทั้งหมดว่ามีอยู่เป็นจำนวนที่แท้จริงเป็นเท่าใด เช่น จำนวนเม็ดยาที่อยู่บนหาดบางแสน จำนวนปลาในมหาสมุทร เป็นต้น การกำหนดขอบเขตของประชากรเพื่อการวิจัยว่า มีความกว้างมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขอบเขตการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนด กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของเขตของการวิจัย คือ ประชากรในพื้นที่บ้านผัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ประเด็นที่สำคัญต่อเนื่องจากการกำหนดประชากร คือ หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการวิจัยหน่วยในการวิเคราะห์ต้องมีความสัมพันธ์ลักษณะของประชากรที่ต้องการศึกษา กล่าวคือ ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นบุคคล หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นบุคคล ถ้าประชากรของการศึกษาวิจัยเป็นหน่วยงาน หน่วยการวิเคราะห์จะต้องเป็นระดับองค์กรหรือหน่วยงานด้วย กรณีศึกษาหน่วยการวิเคราะห์ คือ ประชากรในพื้นที่บ้านผัง 2

3.2.2 ความสำคัญของประชากร

การวิจัยของศาสตร์ใด ๆ หลังจากที่มีการกำหนดปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา การกำหนดสมมติฐานของการวิจัยแล้ว เรื่องที่สำคัญมากอีกประการหนึ่ง คือ การกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ถ้าไม่มีการกำหนดประชากรที่ต้องการศึกษาให้มีความชัดเจน จะส่งผลต่อการทำให้ขอบเขตของการศึกษาไม่มีทิศทางที่ชัดเจน กล่าวโดยสรุปในการกำหนดประชากรของการวิจัยมีความสำคัญพอสรุปได้คือ เพื่อให้มีกรอบของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนเกี่ยวกับประชากร ประชากรอาจเป็นบุคคลหน่วยงาน หน่วยการปกครอง พืช สัตว์ วัตถุ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การกำหนดประชากรที่ชัดเจนช่วยให้ผู้วิจัยทราบว่าประชากรของการวิจัยประกอบด้วยอะไรบ้างและไม่รวมอะไร เช่น วัตถุประสงค์ของผู้วิจัยต้องการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการทำงานของรัฐบาล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรทั้งประเทศ

3.2.3 ความหมายของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sampling Group) ในการวิจัยหมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษา ดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน กลุ่มตัวอย่างต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

- วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

ในหลักการของการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงหน่วยการวิเคราะห์ของประชากรอยู่เสมอเช่นกัน เพื่อให้ทราบว่าหน่วยของการวิเคราะห์เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล เขตพื้นที่ หน่วยงาน หน่วยการปกครอง การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างต้องทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีสัดส่วนที่เพียงพอและมีคุณลักษณะที่สะท้อนคุณลักษณะของประชากรได้เป็นอย่างดี

3.2.4 ความสำคัญของกลุ่มตัวอย่าง

โดยปกติการดำเนินงานวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นสามารถทำได้ 2 แนวทางใหญ่ คือ

- 1) แนวทางการศึกษาทุกหน่วยของประชากร (Census) ทำได้โดย เมื่อกำหนดประชากรของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนได้แล้ว ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานของประชากรโดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น ถ้าผู้วิจัยจะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานของรัฐบาล โดยกำหนดว่าจะใช้แนวทางศึกษาจากทุกหน่วยของประชาชน ผู้วิจัยก็จะต้องเก็บข้อมูลจากประชาชนทุกคนทั่วประเทศ เป็นต้น
- 2) แนวทางการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Survey) ทำได้โดย เมื่อกำหนดประชากรของการศึกษาวิจัยที่ชัดเจนได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยต้องใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Methods) เพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ต้องการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรที่ดีได้ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้น ซึ่งแนวทางนี้มักจะถูกนำมาใช้กันมากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวกไม่ใช้ระยะเวลาและงบประมาณมาก แต่มีข้อจำกัดคือ ผู้วิจัยจะไม่ได้ค่าที่แท้จริงจากลักษณะของประชากร แต่จะได้ค่าจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในทางสถิติเรียกว่า ค่าสถิติ (Statistics)

3.2.5 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีคือ

- 1) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling)
- 2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่าเทียมกัน และผู้วิจัยไม่สามารถกำหนดหรือประมาณค่าโอกาสที่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในกรณีศึกษาการเลือกกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านผัง 2 มี ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านผัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน
- สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 79 คน
- สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้ จำนวน 43 คน
- ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 272 คน
- ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ จำนวน 10 คน

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุถึงสภาพหรือคุณลักษณะของประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้นจะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไร ซึ่งเป็นตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบ CIPP Model

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ

A) ได้แก่

- ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2) ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

- ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.3.1 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1) บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน น้ำ ไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความยากจนของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

2) บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน/ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน/ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- ด้านวัฒนธรรม
- ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่น

- 1) ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง การเช่าที่ทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้นสิ่งนี้จนต้องขายทรัพย์สินเดิมหรือกู้ยืมเงิน การตลาดสำหรับผลผลิต และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์
- 2) วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น/ชุมชน
- 3) ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น
- 4) ลักษณะบางประการที่ต่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน/ท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่นฐานการแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

3.3.2 ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้น ในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบทฤษฎี ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 4 หมวด คือ

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) คือ สภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - เงิน 1 ล้านบาท
 - คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - ผู้สมัครขอกู้
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบด้วย ตัวแปรดังต่อไปนี้
 - การคัดเลือกผู้กู้

- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชี
- การช่วยหาตลาด
- บทบาทของนักศึกษา

4) ตัวชี้วัดผลผลิต แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร

- จำนวนผู้กู้
- ยอดเงินให้กู้
- ชื่อเสียงของชุมชน

4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- จำนวนผู้ที่กู้ได้
- จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1) ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้

1.1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น

1.3) ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารของผู้กู้

- หนี้สินนอกกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1) เงินที่กู้มาได้
- 2.2) เงินอื่น ๆ
- 2.3) สถานที่ และวัตถุดิบ
- 2.4) เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5) กำลังทำงาน

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1) การทำกิจการดูวิธี
- 3.2) การหาตลาดที่ดี
- 3.3) การหาวัตถุดิบที่ดี
- 3.4) การทำบัญชี
- 3.5) การวิเคราะห์ประเมินผล

4) ตัวชี้วัดผลของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

- 4.1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 4.2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - ผู้กู้ได้ทำกิจกรรมด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4.3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - การกลับคืนถิ่นของประชากร

สรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น บัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้เป็นเงิน ผู้ดูแลรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ดูแลรายชำระคืนเป็นตัวชี้วัดบัญชีนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ดูแลรายชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นบัญชีนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินที่ผู้ดูแลรายได้ออกไปสู่คนดีและมากพอหน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, สารนิพนธ์(ตัวชี้วัดการประเมินโครงการและตัวแปรที่ศึกษา :45-49)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน)

แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานปฏิบัติการรายเดือน)

แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

แบบรายงาน บร.11 (แบบเจาะลึกรายการณิ)

แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน แม่นอนและมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประเมินกับผู้ให้การประเมินที่เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ประเมินต้องการข้อมูลจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นคู่มือในการใช้คำถามทุกประเด็นและบันทึกคำตอบในสัมภาษณ์นั้น

1.2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ประเมินสามารถกำหนดคำถามได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้สัมภาษณ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในประเด็นนั้น ๆ เป็นอย่างดี และความเชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ จำแนกเป็น

- การสัมภาษณ์แบบมีเป้าหมาย เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ประเมินต้องมีเป้าหมายที่จะพยายามถึงความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการถาม

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยการกระตุ้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ระบายความรู้สึกหรืออาจจะแสดงความคิดเห็นจะทำให้ผู้ที่ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น

- การสัมภาษณ์แบบไม่มีทิศทาง เป็นการสัมภาษณ์ที่ปล่อยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึกโดยเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามความพอใจ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคัง 2 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้ง 2 ประเภท โดยจะทำการสัมภาษณ์ตามแบบรายงาน (บร.) ต่าง ๆ ซึ่งคำถามต่าง ๆ เหล่านี้จะ

เป็นเรื่องเกี่ยวกับหมู่บ้านและข้อมูลระดับบุคคล โดยจะทำการสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน และผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้าน ผัง 2

2) การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการจำแนกเป็น

2.1) การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถจับบันทึกได้ทันทีที่อาจจะทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจเกิดการสูญหาย

2.2) การสังเกตโดยบุคคลภายนอก เป็นการสังเกตที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้สึกรู้ว่าถูกสังเกตและสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันทีโดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิด

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านผัง 2 ผู้ทำสารนิพนธ์ได้สังเกตทั้ง 2 แบบ โดยจะทำการสังเกตในพื้นที่หมู่บ้าน ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ภูมิประเทศของหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต การเมืองการปกครอง การสังคม การช่วยเหลือกันและกัน การร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มาร่วมแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ได้รับการกระตุ้นของผู้ประเมิน โดยมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและปฏิกิริยาของสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย ที่อาจนำมาใช้ในการประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการจัดเวทีประชาคม

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็น ระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณหรือเครื่องคอมพิวเตอร์

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

การวิเคราะห์สถิติได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้ (การประเมินเพื่อพัฒนา:113-121)

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

หลังจากผู้ทำสารนิพนธ์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบชีพท์ ซึ่งกำหนดรายละเอียดไว้ในบทที่ 3 เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ของการประเมินโครงการนี้ ผลการวิเคราะห์แบ่งได้เป็น 2 ตอนดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทประเทศ

ในไตรมาสแรกปี 2545 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ขยายตัวสูงถึงร้อยละ 3.9 เทียบกับร้อยละ 2.1 ในปี 2544 โดยมีการใช้จ่ายภาครัฐ เป็นแรงผลักดันที่สำคัญของการขยายตัวของเศรษฐกิจ นอกจากนี้การลงทุนภาคเอกชนฟื้นตัวขึ้น อุปสงค์ต่างประเทศปรับตัวดีขึ้น จากการที่ เศรษฐกิจโลกฟื้นตัวเร็วขึ้น ส่งผลให้การส่งออกของไทยปรับตัวดีขึ้น การผลิตภาคอุตสาหกรรมคาดว่าจะขยายตัวในอัตราที่สูง และกระจายตัวครอบคลุมในหลายสาขาการผลิตมากขึ้น ทั้งการผลิตเพื่อการบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออก ภาคเกษตรยังอยู่ในเกณฑ์ดี รายได้เกษตรกรขยายตัวสูง ตามราคาที่สูงขึ้นเนื่องจากความต้องการของตลาดมีอยู่มาก ภาคบริการอยู่ในเกณฑ์ดีเช่นกัน จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติยังขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูง

การฟื้นตัวของเศรษฐกิจในประเทศและการส่งออกช่วยให้ปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ปลายไตรมาสแรกของปี 2545 อย่างไรก็ตาม การนำเข้ามีมูลค่า 29.9 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ลดลงร้อยละ 4.2 จากปีก่อนเนื่องจากราคาที่ลดลง

เสถียรภาพในประเทศอยู่ในเกณฑ์ดี อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานทั่วไปเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ 0.4 ส่วนหนึ่งเป็นผลจากที่ราคาสินค้าในหมวดอาหารไม่มีการขยายตัว โดยเฉพาะราคาข้าว แป้ง และผลิตภัณฑ์จากแป้งที่ลดลงมาก การว่างงานลดลงต่อเนื่อง โดยอัตราการว่างงานเฉลี่ยในช่วง 5 เดือนแรกอยู่ที่ร้อยละ 3.3 เทียบกับร้อยละ 4.5 ในปี 2544

เสถียรภาพต่างประเทศ ยังคงแข็งแกร่ง ดุลการค้าในช่วง 6 เดือนแรกเกินดุล 1.3 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เมื่อเทียบกับปี 2544 ที่ขาดดุล 0.5 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ.

เงินสำรองระหว่างประเทศ ณ. สิ้นเดือนมิถุนายน 2545 อยู่ในระดับสูงที่ 36.8 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. (เทียบกับมูลค่าการนำเข้า 7.5 เดือน) ภาระหนี้ต่างประเทศโดยรวมลดลงเล็กน้อยตามการลดลงของหนี้ภาคเอกชน และภาคทางการโดยโครงสร้างหนี้ต่างประเทศยังคงสัดส่วนหนี้ระยะยาวต่อหนี้ระยะสั้นที่ร้อยละ 80:20

ภาวะเศรษฐกิจรายสาขา

ภาคเกษตร การผลิตภาคเกษตรครึ่งแรกปี 2545 รายได้จากการขายพืชผลเพิ่มขึ้นเป็นผลทั้งทางด้านราคาและผลผลิต ราคาพืชผลสำคัญในช่วงครึ่งแรก คือ

- 1) ราคาข้าวเปลือกเจ้า 5% เพิ่มขึ้น เนื่องจากอุปทานในท้องตลาดลดลง
- 2) ราคามันสำปะหลังเพิ่มขึ้น เพราะการผลิต 2544 ลดลงมาก
- 3) ราคายางพารามีแนวโน้มที่สูงขึ้นตั้งแต่ต้นปี เนื่องจากความต้องการใช้ยางในต่างประเทศสูงขึ้น และเป็นผลของความร่วมมือด้านยางพารา 3 ประเทศ
- 4) ราคากลุ่มพืชน้ำมันเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปาล์มน้ำมัน เนื่องจากผลผลิตในตลาดโลกลดลงมาก

5) ผลผลิตอ้อยเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาในปีก่อนสูง

ปศุสัตว์ ผลผลิตในช่วงครึ่งแรกของปี 2545 เพิ่มขึ้นตามการส่งออกเนื้อไก่ที่ยังขยายตัว ส่วนไข่ไก่และสุกรเข้าสู่ตลาดน้อยลง เพราะสภาพอากาศร้อนในช่วงครึ่งปีแรก เป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโต

ประมง ปริมาณสัตว์น้ำขึ้นทำเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาน้ำมันดีเซลหมุนเร็วลดลง ทำให้มีการออกจับสัตว์มากขึ้น

ภาคอุตสาหกรรม การผลิตในภาคอุตสาหกรรมในปี 2545 เพิ่มขึ้นทั้งการผลิตเพื่อการจำหน่ายภายในประเทศและต่างประเทศ อุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการจำหน่ายในประเทศที่เพิ่มมากขึ้น ได้แก่ สุรา ปูนซีเมนต์ หมวดเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก และรถจักรยานยนต์ เนื่องจากอุปสงค์ในประเทศปรับตัวดีขึ้น สำหรับอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออกที่ขยายตัวสูง คือ น้ำตาล ซึ่งเพิ่มขึ้นมากจากปีก่อน เพราะมีวัตถุดิบอ้อยเพิ่มขึ้นมาก นอกจากนี้สินค้าหมวดอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้ากลับมาขยายตัว ตามวาระการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

ภาวะการเงิน

สภาพคล่องและอัตราดอกเบี้ย

ในครึ่งแรกของปี 2545 สภาพคล่องของระบบการเงินโดยรวมยังคงอยู่ในระดับสูง อัตราดอกเบี้ยตลาดปรับลดลง ธนาคารพาณิชย์ได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากลงในเดือน

คุณภาพันท์ ตามอัตราดอกเบี้ย นโยบายที่ปรับลดลงแต่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ปรับลดลงเพียง บางแห่งตามการบริหารสภาพคล่อง และต้นทุนของแต่ละธนาคาร เงินฝากยังคงขยายตัว อย่างต่อเนื่อง สินเชื่อภาคเอกชนในครึ่งแรกของปีปรับตัวดีขึ้น ฐานเงินและปริมาณเงินปรับ เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สอดคล้องกับเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวสูงขึ้น

ภาวะอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทเฉลี่ยในครึ่งแรกของปี 2545 แข็งขึ้น และเศรษฐกิจไทยที่ ปรับตัวดีขึ้น (รายงานเศรษฐกิจและการเงินช่วงครึ่งปีแรกของปี 2545,สาขนโยบายการเงิน.ธนาคารแห่งประเทศไทย,กรกฎาคม 2545.)

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านฝั่ง 2 แต่ปัจจุบันชาวบ้านจะเรียกว่าบ้านฝั่ง 1 ในสมัยก่อนชาวบ้านที่อยู่บริเวณ นี้จะเรียกว่าบ้านหนองปลาไหล เนื่องจากมีหนองน้ำไหลผ่าน ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตก ของหมู่บ้าน และมีปลาไหลชุกชุมมาก ผู้คนที่เดินทางผ่านหมู่บ้านนี้ก็มักจะแวะลงจับปลาไหล (ปัจจุบันหนองปลาไหลได้เปลี่ยนเป็นคลองน้ำ) ซึ่งบ้านหนองปลาไหลจะอยู่ในเขตปกครองของ ม. 4 ต.จันทิก อ.สีคิ้ว และย้ายมาเป็น ม.1 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง และเมื่อปี พ.ศ. 2522 ได้ก่อตั้งหมู่บ้านใหม่เป็น บ้านฝั่ง 2 ม.8 ต.หนองสาหร่าย เหตุที่ชื่อว่าฝั่งนี้เนื่องจากทางกรมนิคมสร้างตนเองลำตะคองได้ทำการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ใน เขตนิคมฯ โดยทำการแบ่งเขต โดยใช้ชื่อฝั่ง มีตั้งแต่ฝั่ง 1- ฝั่ง 23 ซึ่งการตั้งหมู่บ้านใหม่นี้ มี 2 หมู่บ้านที่ร่วมกันจัดตั้ง คือ บ้านฝั่ง 1 และบ้านฝั่ง 2 โดยใช้ชื่อว่าบ้านฝั่ง 2 หมู่ 8 เนื่องจากตรงบริเวณบ้านฝั่ง 2 จะมีประชาชนอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้ง วัด โรงเรียน และสหกรณ์การเกษตร และเมื่อปี พ.ศ. 2542 หมู่ 8 ได้ทำการแบ่งแยกหมู่บ้านอีกเป็น ม. 21 บ้านเฉลิมราษฎร์ ซึ่งตรงบริเวณ ม. 21 นี้คือ บ้านฝั่ง 2

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน คือ นายคอน เจริญสันเทียะ นายใช้ แซ่เตีย นายช่วย วิสูงเนิน ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจาก บ้านท่าออย ต.จันทิก อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา และจากกลุ่ม อ.โนนไทย กลุ่มโคราข กลุ่มสุพรรณบุรี เหตุที่แต่ละกลุ่มอพยพจากบ้านเดิม เพราะ บ้านเดิมนั้นแห้งแล้ง จึงมาหาทำงานรับจ้าง และอยู่จนเข้าก็จับจองที่ดินทำกินอยู่ที่นี้ บ้างก็มาตามญาติพี่น้องบอกว่าบริเวณนี้อุดมสมบูรณ์

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านก่อนที่จะตั้งหมู่บ้าน จะเป็นป่ามีแหล่งน้ำล้อมรอบ ฝั่งตะวันตกหมู่บ้าน สภาพป่าจะเป็นป่าหญ้า และป่าหนาม ปัจจุบันป่าได้หมดไปแล้ว เพราะชาวบ้านจะถากถาง ตัดต้นไม้ เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและทำกิน หนองน้ำตรงบริเวณทิศเหนือ ของหมู่บ้านได้สิ้นไปหมดแล้ว

อาชีพครั้งแรกของชาวบ้านที่อพยพมาอยู่หมู่บ้าน คือ อาชีพ รับจ้าง ทำไร่ เฝ้าถ่าน ปัจจุบันยังคงทำอยู่ ส่วนอาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้นคือ เลี้ยงสัตว์ ทำสวนผัก กำชาย เปิดให้บริการที่มีทั้งซ่อมรถยนต์ จักรยานยนต์ รถไถ

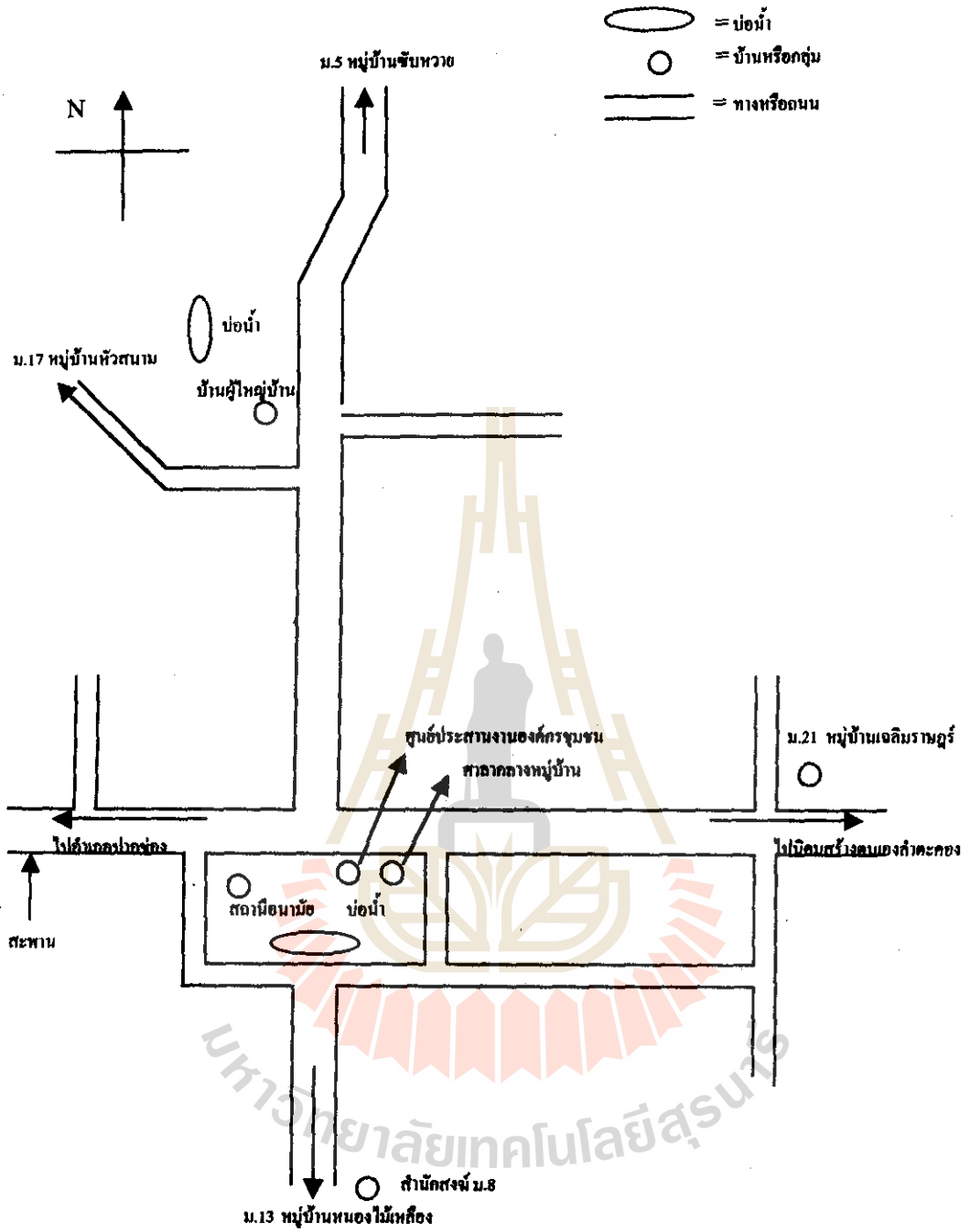
การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค เช่น ถนน เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจะเป็นแบบทางเกวียน เป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ. 2511 เป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ. 2527 ไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2528 ประปาหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2531

2) สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

เนื่องจากชาวบ้านมีอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ จึงตั้งบ้านเรือนบนที่ของตนเองซึ่งอยู่ติดกับที่ทำกิน และผู้ค้าขายก็จะตั้งบ้านอยู่บริเวณด้านหน้าถนนสายหลักของหมู่บ้าน ซึ่งจะเดินทางผ่านไปมาสะดวกและอยู่ห่างจากตัว อ.ปากช่อง ประมาณ 15 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ดังนี้

- อาณาเขตติดต่อกับ - ทิศเหนือติดกับบ้านซับหวาย หมู่ 5
- ทิศใต้ติดกับบ้านหนองไม้เหลือง หมู่ 13
- ทิศตะวันออกติดกับบ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ 21
- ทิศตะวันตกติดกับบ้านหัวสนาม หมู่ 17

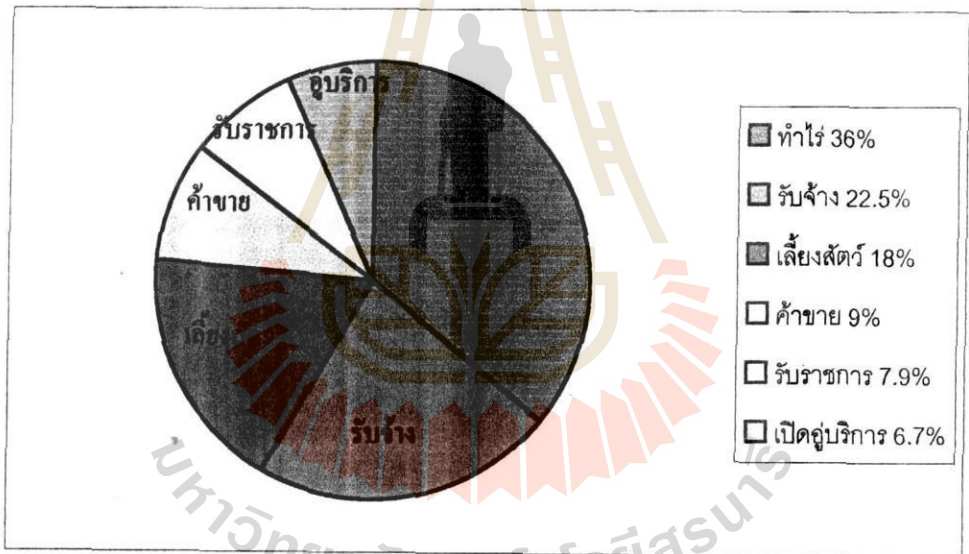

แผนที่บ้านผัง 2 หมู่ 8 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

รูปที่ 4.1 แผนที่หมู่บ้านผัง 2

3) สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
บ้านฝั่ง 2 มีพื้นที่ทั้งหมด 3,109 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทางการเกษตร 2,327 ไร่ การประกอบอาชีพของชาวบ้านจะประกอบอาชีพดังต่อไปนี้

ทำไร่	32	ครอบครัว	คิดเป็นร้อยละ	36	%
รับจ้าง	20	„	„	22.5	%
เลี้ยงสัตว์	16	„	„	18	%
ค้าขาย	8	„	„	9	%
รับราชการ	7	„	„	7	%
เปิดให้บริการ	6	„	„	6.7	%

รูปที่ 4.2 อัตราส่วนแสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านฝั่ง 2

4) สภาพปัจจุบัน

- ประชากร หมู่บ้านฝั่ง 2 มีจำนวนประชากร 351 คน แบ่งเป็นชาย ชาย 164 คน หญิง 187 คน กลุ่มอายุคนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18-50 ปีเต็ม ดังแสดงในตาราง

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	164	46.72
- หญิง	187	53.28
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	10	2.8
3 ปี 1 วัน - 5 ปีเต็ม	9	2.6
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	19	5.4
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	11	3.1
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	23	6.6
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	225	64.1
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	26	7.4
60 ปี ขึ้นไป	17	4.8

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีฐานะยากจน ปัจจุบันได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ
จำนวน 10 คน ในหมู่บ้านฝั่ง 2 มีคนพิการ จำนวน 6 คน

- การศึกษา ในหมู่บ้านฝั่ง 2 ไม่มีโรงเรียนในหมู่บ้าน ดังนั้นนักเรียนจะไปเรียนตาม
ที่ต่างๆ รวม 28 คน คือ

ระดับประถมศึกษา 17 คน

ระดับมัธยมศึกษา 5 คน

สูงกว่ามัธยมศึกษา 6 คน

- แหล่งน้ำในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีคลองน้ำ 1 แห่ง ใช้ได้ตลอดปี

มีบ่อบาดาลทั้งสาธารณะและส่วนบุคคล จำนวน 13 บ่อ ใช้ได้ตลอดปี

มีสระน้ำ 2 สระ ใช้ได้ตลอดปี

- วัฒนธรรมประเพณี วัฒนธรรมที่ชาวบ้านฝั่ง 2 สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษที่
เห็นได้ชัดก็คือ การไหว้ การทักทาย ปราศรัยกัน เมื่อเวลาไปไหนมาไหนก็จะทักทายกันพูด
คุยกันอยู่เป็นประจำ และภาษาที่ใช้ก็คือ ภาษาไทยโคราช และภาษาไทยกลาง ซึ่งจะมิวัด

เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน คือวัดใหม่คลองยาง ม. 17 บ้านหัวสนาม ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตรที่วัดเป็นประจำทุกปี

ประเพณีที่สืบทอดกันมา คือ การบวชนาค การแต่งงาน งานศพ ทอดผ้าป่า จะมียู้งานเป็นประจำทุกปี และในเดือน 6 ของทุกปี ชาวบ้านฝั่ง 2 จะมีการจัดเลี้ยงศาลเจ้าพ่อทองคำ ณ. ถนนกลางหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านฝั่ง 2 เป็นอย่างดี ในรอบ 1 ปี ในหมู่บ้านฝั่ง 2 จะมีการทำบุญกิจกรรมต่างๆ ในประเพณีที่สำคัญ คือ

เดือนมกราคม	ทำบุญประเพณี	วันขึ้นปีใหม่ วันเด็กแห่งชาติ
เดือนมีนาคม	„	วันมาฆบูชา (ตอนกลางคืนเวียนเทียนที่วัด)
เดือนเมษายน	„	วันสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เลี้ยงศาลเจ้าพ่อทองคำ
เดือนพฤษภาคม	„	วันวิสาขบูชา (ตอนกลางคืนเวียนเทียนที่วัด)
เดือนกรกฎาคม	„	วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	„	วันแม่แห่งชาติ จัดทำความสะอาดหมู่บ้าน
เดือนตุลาคม	„	วันออกพรรษา ตักบาตรเทโวโรหณะ
เดือนพฤศจิกายน	„	ลอยกระทง
เดือนธันวาคม	„	วันพ่อแห่งชาติ จัดทำความสะอาดหมู่บ้าน เลี้ยงสังท้ายปีเก่า

6) ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ผู้นำชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2522 บ้านฝั่ง 2 หมู่ 8 ได้ก่อตั้งหมู่บ้านมีผู้นำคนแรกคือ ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อนายคอน เชิดสันเทียะ ดำรงตำแหน่งจนเกษียณอายุ ส่วนคนปัจจุบันชื่อนายมานะ ชนาภรณ์

- การรวมกลุ่ม ในหมู่บ้านฝั่ง 2 มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านดังนี้

1) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ การระดมเงินเพื่อออม ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ประธานกลุ่มชื่อนายชวน แซ่เตีย มีสมาชิกทั้งหมด 83 คน

2) กลุ่มแม่บ้าน กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ จัดสรรเงินกู้ให้กับแม่บ้าน เพื่อพัฒนางานอาชีพ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ประธานกลุ่มชื่อนางสมหมาย หมั่น โภชน์ มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

3) กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ การระดมเงินช่วยเหลือแก่ญาติผู้เสียชีวิต ตั้งเมื่อ 29 มิ.ย. 2543 ประธานกลุ่มชื่อนายชวน แซ่เตีย มีสมาชิกทั้งหมด 52 คน

4) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 1 ด้านบาท กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ ให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ ตั้งเมื่อ 23 มิ.ย. 2544 ประธานกลุ่มคือ นายชัยณรงค์ พลสันเทียะ มีสมาชิกทั้งหมด 79 คน

- ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในหมู่บ้านฝั่ง 2 จะประกอบด้วยผู้ชำนาญการทางด้านต่างดังต่อไปนี้

1) ด้านเกษตรกรรม (เช่น การทำสวนผัก การเลี้ยงสัตว์)

นายรัชชัย ยิ้มพงษ์ อายุ 30 ปี เชี่ยวชาญด้าน การเลี้ยงโคนม ประสพการณ์ 13 ปี

นางวิระ จำจันทร์ อายุ 39 ปี เชี่ยวชาญด้าน การทำสวนผักนำหยด ประสพการณ์ 3 ปี

2) ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (เช่น การจักสาน การตัดเย็บเสื้อผ้า)

นางตำราญ แซ่เตีย อายุ 46 ปี เชี่ยวชาญด้าน การตัดเย็บเสื้อผ้า ประสพการณ์ 8 ปี

นายช้อน เทียนทองคำ อายุ 73 ปี เชี่ยวชาญด้าน การจักสาน กระติบข้าว ประสพการณ์ 25 ปี

นายเฉลิมชัย ยอดเอื้อ อายุ 42 ปี เชี่ยวชาญด้าน การถักแห ประสพการณ์ 20 ปี

3) ด้านการแพทย์แผนไทย (เช่น หมอนวดแผนไทย หมอยากลางบ้าน

นางละม่อม วัฒนากลาง อายุ 53 ปี เชี่ยวชาญด้าน การนวดแผนโบราณ ประสพการณ์ 7 ปี

นายโฮม นาคพลกรัง อายุ 75 ปี เชี่ยวชาญด้าน หมอยากลางบ้าน ประสพการณ์ 20 ปี

4) ด้านศิลปกรรม (เช่น คนตรี)

นายจรัญ พรเมือง อายุ 39 ปี เชี่ยวชาญด้าน คนตรี ประสพการณ์ 8 ปี

5) ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี (เช่น ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมทางศาสนา มัคคทายก)

นายประเทือง ดวงคำ อายุ 65 ปี เชี่ยวชาญด้านมัคคทายก ประสบ
การณ์ 20 ปี

นายช่วย วิสูงเนิน อายุ 65 ปี เชี่ยวชาญด้าน การปรับใช้หลักสูตร
คำสอนทางศาสนา ประสบการณ์ 20 ปี

7) โครงการพัฒนาที่ผ่านมา ในหมู่บ้านฝั่ง 2 รวม 5 ปีที่ผ่านมา มีโครงการของภาค
รัฐ หรือ อบต. เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้านดังนี้

- โครงการขอมเสริมถนนลูกรัง โดยหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบล
(อบต.) เข้ามา พ.ศ. 2543 ผลการดำเนินงานเสร็จเรียบร้อย

- โครงการ-ถนนลูกรัง-หินคลุก โดยหน่วย องค์การบริหารส่วนตำบล
(อบต.) เข้ามา พ.ศ. 2544 ผลการดำเนินงานเสร็จเรียบร้อย

- โครงการ ขุดเจาะบ่อบาดาล โดยหน่วยงาน นิคมสร้างตนเอง เข้ามา พ.ศ.
2543 ผลการดำเนินงาน เสร็จเรียบร้อย

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการหมู่บ้านฝั่ง 2 โดยภาพรวมมีดังนี้

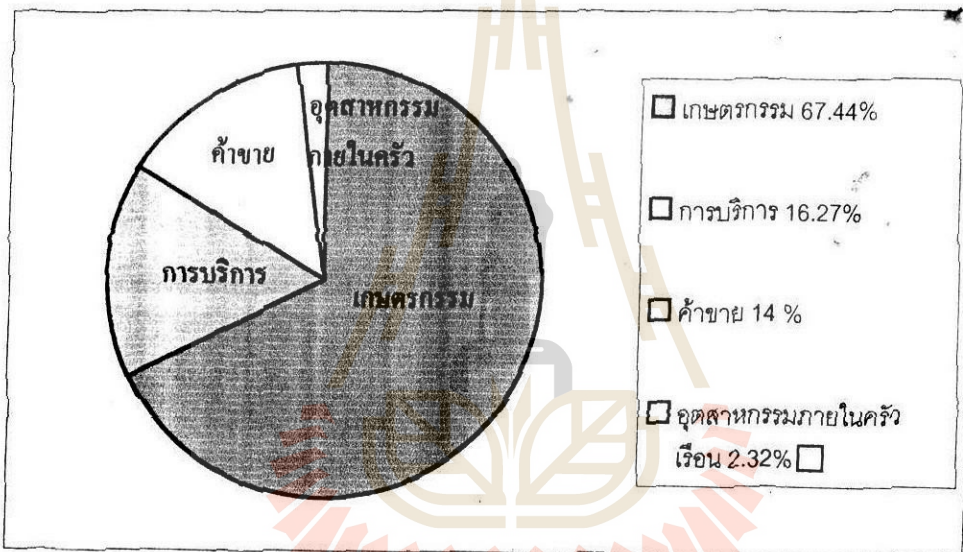
4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A ซึ่งหน่วย A คือ ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่ง
เสริมผู้กู้ มีดังนี้

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการ
สัมภาษณ์ ชาวบ้านจำนวน 45 ครั้วเรือน เมื่อวันที่ 24-27 ธันวาคม 2544 เวลา 16.00-19.00 น.
ถึงความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
เป็นอย่างดี เนื่องจากเห็นว่า เงินกองทุน 1 ล้านบาท จะเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน
โดยให้ชาวบ้านบริหารจัดการกันเองทุกอย่าง เพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างราย
ได้ ให้แก่หมู่บ้าน ซึ่งมีผู้มาให้การสนับสนุนจากอำเภอ คือ นายสุริยา สงครามยศ ปลัด
อำเภอปากช่อง มาให้คำแนะนำการจัดตั้งเวทีประชาคม การคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2) เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 ได้เปิดให้สมาชิกกู้เงิน 2 ครั้ง
โดยครั้งแรกวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2545 มีสมาชิกขอกู้ 24 ราย คณะกรรมการอนุมัติ 24 ราย
ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2545 มีสมาชิกขอกู้ 19 ราย อนุมัติ 19 ราย รวมผู้กู้ทั้งหมด
43 ราย รวมเงินกู้ 835,000 บาท โดยสมาชิกผู้กู้ได้นำเงิน ไปประกอบอาชีพในด้านพัฒนา
อาชีพดังนี้

อาชีพ	จำนวน	จำนวนเงิน
เกษตรกร	29 ราย	570,000 บาท
การบริการ	7 ราย	140,000 บาท
ค้าขาย	6 ราย	105,000 บาท
อุตสาหกรรมภายในครัวเรือน	1 ราย	20,000 บาท
รวม	43 ราย	835,000 บาท

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างสมาชิกผู้กู้ที่นำเงินไปประกอบอาชีพ

รูปที่ 4.3 อัตราส่วนแสดงตัวอย่างสมาชิกผู้กู้ที่นำเงินไปประกอบอาชีพ

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านฝั่ง 2 มีทั้งหมด 7 คน มีจำนวน 6 คน ที่ได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จึงทำให้ไม่มีผลกระทบอะไรกับการทำงานของคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดนี้ จะมีแต่ความขัดแย้งกันเองในคณะกรรมการกองทุน คือ คณะกรรมการกองทุนจะมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน เวลาที่ทำงานจริง จะมีคณะกรรมการกองทุน ทำงานเพียง 4 คน คือ ประธาน รองประธาน รองเลขานุการ เภรัญญิก แต่เมื่อมีเวลาประชุมกัน คณะกรรมการจะมาครบทั้ง 15 คน

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 จะมีผู้ชำระคืนเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ย จำนวน 43 รายพร้อมกัน ในวันที่ 11 มีนาคม 2546 ซึ่งรอบแรกจะใช้เวลาในการยืมเงิน 12 เดือน รอบสองใช้เวลายืมเงิน 10 เดือน เนื่องจากคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกผู้กู้เห็น

สมควรที่จะชำระคืนเงินพร้อมกัน เพราะเมื่อครบกำหนดระยะเวลาคืนเงินแล้วคาดว่าจะมีเงินกองทุน รวม 1,092,935.62 บาท ซึ่งความสามารถในการชำระคืนเงินของสมาชิกผู้กู้นั้น เป็นไปค่อนข้างดีมาก เนื่องจากสมาชิกผู้กู้ไม่ยากที่จะคิดค้างชำระหนี้ เพราะเห็นว่าเมื่อส่งคืนได้ครบตามกำหนดแล้ว ครั้งต่อไปก็สามารถกู้ได้อีก

5) ผู้สมัครขอู้ กองทุนหมู่บ้านผัง 2 มีสมาชิกสมัครขอู้ทั้งหมด 43 ราย คณะกรรมการอนุมัติ 43 ราย ซึ่งผู้สมัครขอู้ส่วนใหญ่ จะขอู้เงินไปใช้ในกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ ซึ่งลักษณะของโครงการที่จะขอู้ คือ เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางตลาด และสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

6) การคัดเลือกผู้กู้ ในการคัดเลือกผู้กู้ นั้น พบว่า คณะกรรมการมีความยุติธรรมดีต่อการคัดเลือก เนื่องจากคณะกรรมการทั้ง 15 คน จะร่วมกันพิจารณาคณะสมบัติของผู้กู้ และโครงการ ครบทุกคน และสมาชิกผู้ขอู้พอใจกับการคัดเลือกของคณะกรรมการ

7) การจัดทำบัญชีกองทุน กองทุนหมู่บ้านผัง 2 มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้จัดทำบัญชี 1 คน ซึ่งคณะกรรมการที่จัดทำบัญชีนี้ จะทำตามถนัดของตนเอง โดยไม่ทำตามระเบียบที่ทางอำเภอจัดให้ เนื่องจากเห็นว่ายุ่งยากเกินไป แต่การจัดทำบัญชีของหมู่บ้านก็เรียบร้อยดี

8) การรับชำระหนี้ ในการชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้าน จะทำการชำระได้ที่คณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายมีจำนวน 3 คน โดยนำเงินที่สมาชิกผู้กู้ได้ชำระคืนแล้ว ไปส่งที่ธนาคารที่เปิดบัญชีออมทรัพย์ของผู้กู้แต่ละราย แล้วนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินผู้ไปให้คณะกรรมการจัดทำบัญชี เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างเจาะลึกเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของผู้กู้จำนวน 5 รายดังนี้

กรณีที่ 1 นายบุญชัย โสคา อายุ 30ปี
อาชีพหลัก เกียงวันนม
อาชีพเสริม หมักข้าวโพด อาหารสัตว์ (เพื่อไว้ให้วัวนมและ
จำหน่าย)

สมาชิกในครัวเรือน 4 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน

การศึกษา มหาวปริญญาธรรม 3

รายได้ของครอบครัว 25,000 บาท/เดือน

ได้กู้เงินจากกองทุนบ้านแฝด 2 เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2545 เป็นเงิน 20,000 บาท

กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินการในเรื่อง เลี้ยงวัวนมโดยเน้นการให้อาหารหมักข้าว โปดสด เพื่อลดรายจ่ายค่าอาหารเม็ด

ประสบการณ์ มีประสบการณ์ในการเลี้ยงวัวนม 6 ปี โดยทุกปีจะไปอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงวัวนม ที่กรมปศุสัตว์จัดปีละ 2 ครั้ง

จำนวนเงินกู้ที่ลงทุน 20,000 บาท ได้นำไปใช้จ่ายดังนี้

- 1) ซื้อต้นข้าว โปดสด 2,000 บาท
- 2) ซื้อเครื่องสับข้าว โปด 13,000 บาท
- 3) ซื้อวัวนมตัวเล็ก 5,000 บาท

จำนวนแรงงาน 2 คนต่อวัน

สถานที่ในการประกอบการ บริเวณบ้าน

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ผู้กู้ได้ศึกษาการเลี้ยงวัวนมโดยเน้นการให้ข้าว โปดสดหมัก โดยไปศึกษากับผู้ที่เลี้ยงวัวนมด้วยข้าว โปดหมัก 3 ราย แล้วนำมาปฏิบัติเอง

ผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้กู้สามารถลดต้นทุนจากการเลี้ยงวัวนมด้วยอาหารเม็ด ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยได้ขายข้าว โปดสดหมักด้วย ทำให้ผู้กู้มีความสามารถในการดำเนินกิจการของตนเองเป็นอย่างดี

กรณีที่ 2

นางวิระ ขำจันทร์

อาชีพหลัก ทำไร่ข้าวโพด

อาชีพเสริม ทำสวนผักน้ำหยด (แดงกวาว)

สมาชิกในครอบครัว 5 คน ชาย 4 คน หญิง 1 คน

รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 15,000 บาท/เดือน

มีหนี้สินกับสหกรณ์การเกษตร 100,000 บาท ดอกเบี้ย 9 บาท/ปี

ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านแฝด 2 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2545 เป็นเงิน 20,000 บาท

กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินการในเรื่อง ทำสวนผักน้ำหยด (แดงกวาว)

ประสบการณ์ มีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนผักน้ำหยดมา 3 ปี

จำนวนเงินกู้ที่ลงทุน 20,000 บาท ได้นำไปใช้จ่ายดังนี้

- 1) ซื้อเมล็ดพันธุ์ 5,440 บาท
- 2) ซื้อสายยาง ท่อ PVC 12,800 บาท
- 3) ซื้อยา 1,500 บาท

สถานที่ในการประกอบการ ที่ไร่ของตนเองและเช่า

จำนวนแรงงาน 10 คน/วัน

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ผู้กู้อาศัยศึกษาเกี่ยวกับการทำสวนผัก นำหยด โดยได้นำลูกและสามีไปดูผู้ที่ทำสวนผักนำหยดที่ จ. สระบุรี 3 ราย และนำความรู้ที่ได้นำมาปฏิบัติจริง ซึ่งระยะแรกที่ทำสวนผักนำหยดนี้เกิดปัญหามาก คือ ขาดทุน เนื่องจากทำแล้วผลปรากฏว่า ผักไม่งอก บางคนก็เจอหนอนเพลี้ย ทำให้แดงตาย และผลไม่ดก ต่อมาก็เริ่มศึกษาอีกก็ทำให้ประสบผลสำเร็จขึ้น

ผลการดำเนินการ พบว่า ผู้กู้อาศัยได้เพิ่มขึ้น จากการทำแตงกวา นำหยด จากที่เคยประสบปัญหาผลไม่ดก ผลไม่ติด ณ. ปัจจุบัน แตงกวามีผลดกและทำให้ผู้กู้อาศัยได้ขยายกิจการ โดยได้เพิ่มอีก จากเดิม 3 ไร่ เพิ่มอีก 4 ไร่

รวมเป็น 7 ไร่ โดยทำการปลูกหมุนเวียนกันไปทุก 20 วัน ทำให้มีงานทำทุกวัน และผู้กู้อาศัยมีความสามารถในการดำเนินกิจการเป็นของตัวเองดี และลูกๆ ทั้ง 3 ของผู้กู้อาศัยไม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดด้วย

กรณีที่ 3

นายบุญนำ แก้วศรี

อาชีพหลัก ปลูกข้าวโพด

สมาชิกในครอบครัว 5 คน ชาย 4 คน หญิง 1 คน

รายได้ของครอบครัว 150,000 บาท/ปี

มีหนี้สินจากสหกรณ์การเกษตร 60,000 บาท ดอกเบี้ย 12 บาท/ปี

ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2545 เป็น

เงิน 20,000 บาท

กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินการในเรื่อง ทำไร่ข้าวโพด

ประสบการณ์ ทำไร่ข้าวโพดมา 15 ปี

จำนวนเงินที่ลงทุน+เงินส่วนตัวของผู้ 50,000 บาท ได้นำไปใช้จ่ายดังนี้

- 1) ไถไร่ข้าวโพด 15,000 บาท
- 2) ซื้อเมล็ดพันธุ์ 22,500 บาท
- 3) ซื้อยาคุมฉีดหญ้า 5,100 บาท

หมายเหตุ ที่เหลือนำไปใช้จ่ายอื่นๆ

สถานที่ในการประกอบการ ที่ส่วนตัว 15 ไร่ ที่เช่า 100 ไร่ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ผู้ได้ศึกษาด้วยตนเอง จากที่เคยทำไร่ฝ้าย มันสำปะหลัง แล้วประสบปัญหา เนื่องจากสภาพดินไม่เหมาะสมกับการทำไร่ฝ้ายและมันสำปะหลัง ทำให้ผู้ได้ทดลองปลูกข้าวโพดปรากฏว่าได้ผลดี จึงทำมาเรื่อยๆ

ผลการดำเนินการ พบว่า ผู้ได้ประสบกับปัญหาภัยแล้งซึ่งเกิดจากฝนไม่ตก จากการทำข้าวโพดชุดที่ 1 เมื่อเดือนเมษายน-มิถุนายน 2545 ทำให้ข้าวโพดตายแล้ง จึงขายได้ในราคาที่ขาดทุน ต่อมาชุดที่ 2 เมื่อเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2545 การปลูกข้าวโพดชุดนี้เจริญเติบโตดี เนื่องจากฝนตกดีมาก ทำให้คาดว่าผู้ได้สามารถที่จะทำการขายฝักข้าวโพด(แก่) ได้ดีมาก และผู้ได้ขยายพื้นที่การปลูกอีก 20 ไร่

กรณีที่ 4

นางผานิต วลสันเทียะ

อาชีพหลัก แม่บ้าน

อาชีพเสริม ทำอุตสาหกรรมครัวเรือน คือ ไม้แปรรูป สมาชิกในครัวเรือน 1 คน

รายได้ของครอบครัว 200,000 บาท/ปี

ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านตั้ง 2 เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2545 เป็นเงิน 20,000 บาท

ประสบการณ์ ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนมา 10 ปี

จำนวนเงินที่ลงทุน 20,000 บาท ได้นำไปใช้จ่ายดังนี้

- 1) ซื้อเลื่อยตัดไม้ 15,000 บาท
- 2) ซื้อ ไม้ 5,000 บาท

จำนวนแรงงาน 3 คน/วัน

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีเกษตรกรอำเภอและป่าไม้อำเภอพนมสารคามมาให้คำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการตัดไม้ เพื่อนำมาทำไม้แปรรูป

ผลการดำเนินการ พบว่า ผู้ผู้มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่จะมีปัญหาเกี่ยวกับระยะทางในการขนส่งเนื่องจากต้องไปส่งถึง จ.ระยองแต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคกับรายได้ที่เข้ามา

กรณีที่ 5

นายแดง เครือวัลย์

อาชีพหลัก ค้าขาย (ข้าวเหนียวไถ่อย่าง อื่นๆ ตามตลาดนัด)

สมาชิกในครอบครัว 4 คน ชาย 3 หญิง 1 คน

รายได้ของครอบครัว 30,000 บาท/ปี

มีหนี้สินกับสหกรณ์การเกษตร 80,000 บาท ดอกเบี้ย 12 บาท/ปี

ได้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านผัง 2 เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2545

จำนวน 5,000 บาท

กู้เงินจากกองทุนไปดำเนินการในเรื่อง ค้าขายอาหาร

ประสบการณ์ ค้าขายมา 5 ปี

จำนวนเงินกู้ที่ลงทุน 5,000 บาท ได้นำไปใช้จ่ายดังนี้

1) ซื้อไก่ 2,000 บาท

2) ซื้อถ่าน 750 บาท

3) อื่นๆ 2,250 บาท

สถานที่ในการประกอบการ ตามตลาดนัด

แรงงาน 2 คน/วัน

การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ผู้กู้จะศึกษาที่มีผู้ซื้อมากกว่า มีที่ใดบ้างที่มีผู้ซื้อจำนวนมาก โดยเริ่มแรกจะขายที่ตลาดนัดกลางหมู่บ้านผัง 2 แล้วขยายไปที่อื่นเรื่อยมา ซึ่งมีอยู่ 3 แห่งที่ได้ไปขาย คือ ตลาดนัดกลางหมู่บ้านผัง 2 ตลาดนัดบ้านบ่อทอง และที่เขากระโดน

ผลการดำเนินการ พบว่า ผู้กู้จะขายได้ดีมาก เนื่องจากตลาดนัดตามที่ต่างๆ ผู้ซื้อจำนวนมากทำให้บางวันขายหมดก่อนตลาดนัดปิด แต่บางครั้งก็ขายไม่ดี เนื่องจากฝนตกทำให้ไม่มีผู้ซื้อคนออกมาซื้อ แต่ก็สามารถดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยดำเนินการประเมิน โดยได้ประยุกต์รูปแบบการประเมินแบบซิพพี (CIPP) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ โดยกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบการประเมิน ด้านสถานะแวดล้อม (Context-C) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input-I) ด้านกระบวนการ (Process-P) และด้าน ผลผลิต (Product-P) ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับบุคคล กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลในหมู่บ้านฝั่ง 2 ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และสมาชิกทั่วไป ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจน ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงาน(บร.) 12 แบบ (บร.1-บร.12) การสัมภาษณ์เพิ่มเติม การศึกษาเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่ รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติและ ไม่ใช้สถิติ

การติดตามการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:กรณีศึกษา หมู่บ้านฝั่ง 2 ได้ผลสรุปการอภิปราย และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 อภิปราย สรุป

5.1.1 อภิปราย

1) การที่กองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้นั้น หาก พิจารณาดามวัตถุประสงค์แล้ว สามารถแยกได้ดังนี้

- การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 เกิดจากความร่วมมือในชุมชน ความพร้อมของผู้นำ และคณะกรรมการที่มีความสามารถทุกฝ่าย หากทุกฝ่ายไม่ให้ความร่วมมือแล้วกองทุนฯก็ไม่สามารถเกิดขึ้น ได้เลย และชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนฯ ดูเหตุผลประ โยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน โดยชาวบ้านบริหารงาน กันเองเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอีกวิธีหนึ่ง

- การมีระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 มีการจัดโครงสร้างองค์ กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่การ ทำงานอย่างถูกต้อง ทำให้คณะกรรมการเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และสามารถดูแลเงินกองทุน ให้อยู่อย่างยั่งยืนและเกิดประ โยชน์กับหมู่บ้านมากที่สุด

- มีการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง ชาวบ้านมีการเรียนรู้ในอาชีพที่ตนเองทำอยู่ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการให้ความรู้ด้านต่างๆ เพื่อที่จะได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

- การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ซึ่งก่อนนี้จะต่างคนต่างทำ ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน หลังจากที่ได้มีการรวมกลุ่มกันก็สามารถต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้ และสามารถติดต่อหาตลาดเองได้

- ความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านฝั่ง 2 มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือ ร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน หากมีปัญหาขึ้นในหมู่บ้าน ชาวบ้านก็จะปรึกษากันก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

1) ปัจจัยด้านบวก คือ

- ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้าน
- มีผู้นำชุมชนที่หลากหลายความสามารถและประสบการณ์
- คณะกรรมการมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านให้ชาวบ้านทราบ
- คณะกรรมการกองทุนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2) ปัจจัยด้านลบ คือ

- คณะกรรมการยังขาดประสบการณ์ในการทำงานที่เป็นระบบ
- การสื่อสารยังไม่สะดวก
- ไม่มีผู้ช่วยเหลือหาตลาดในการผลิตให้กับผู้
- ขาดการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.1.2 สรุป

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2

จากที่คณะกรรมการมีการบริหารงานครบวาระที่ผ่านมาแล้ว พบว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการบริหารงานอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากการชำระคืนเงินกู้ เพราะกรรมการกองทุนจะมีการพิจารณาเงินกู้ก่อนที่จะปล่อยกู้โดยคำนึงถึงการชำระคืนเงินกู้ และความเป็นไปได้ของโครงการ เช่น ชาวบ้านที่กู้เงินไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ คณะกรรมการก็พิจารณาจากเกษตรกรที่มีความพร้อมก่อน คือ หาก

ผู้ไปเลี้ยงวันม คณะกรรมการจะพิจารณาจาก มีความรู้ความสามารถ และมี ประสบการณ์ในการเลี้ยง

2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบของกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2

ปัจจัยด้านบวก

- ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึง ได้อาศัย เป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่ม ในการประกอบอาชีพเพื่อ ไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

- ผู้มีส่วนใหญ่ใส่ใจเงินตรงตามวัตถุประสงค์

- มีผู้นำชุมชนหลากหลาย ความสามารถ ประสบการณ์

- คณะกรรมการกองทุนมีความสามารถ และเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม

ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้าง สูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

- คณะกรรมการยังขาดประสบการณ์ในการทำงานที่เป็นระบบ

- ไม่มีผู้ช่วยหาตลาดสำหรับรองรับผลผลิตให้กับผู้กู้

3) เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์

คณะกรรมการกองทุนจะมีความพร้อมในการตรวจสอบการใช้เงินของ สมาชิกหลังจากการกู้ยืม โดยจะมีการตรวจสอบสมาชิกหลังจากที่กู้เงินจากกองทุน ไปแล้วว่ามี การใช้เงินผู้กู้ที่ได้รับ ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่หากตรวจสอบพบว่ามี การใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ คณะกรรมการจะร่วมกันพิจารณาว่าถ้าผู้ กู้ครั้งต่อไปจะตัดสิทธิการกู้ครั้งต่อไป ซึ่งจากการตรวจสอบทั้งหมดได้นำเงินไปใช้ ตรงตามวัตถุประสงค์ทุกราย

วิธีดำเนินการ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย เช่น การ สังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบรายงาน (บร.) ทั้ง 12 แบบ ข้อมูลที่ ได้เช่น จำนวนประชากรที่อยู่ในหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน อาชีพของประชากรใน หมู่บ้าน

- ข้อมูลทฤษฎี เป็นข้อมูลที่ได้เลือกใช้จากแหล่งที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น ข้อมูลถึงจำเป็นพื้นฐาน (จปร.) ได้มาจากพัฒนากร ค.หนองสาหร่าย ข้อมูลระเบียบกองทุนหมู่บ้านผัง 2 ได้มาจากประธานกองทุนหมู่บ้านผัง 2

2) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลปฐมภูมิและทฤษฎีจากหมู่บ้านผัง 2 แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียง ให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ตามลำดับเหตุการณ์จริง นำมาวิเคราะห์ในอัตราส่วนร้อยละ เพื่อที่จะได้เห็นความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แล้วนำมาเสนอในรูปแบบสารนิพนธ์

ผลการดำเนินการ

บ้านผัง 2 หมู่ที่ 8 ค.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2544 ได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2545 โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของกองทุน ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้เปิดบัญชีไว้กับธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง ใช้ชื่อบัญชีว่า “บัญชีกองทุนหมู่บ้านผัง 2 หมู่ 8 ค.หนองสาหร่าย” บัญชีเลขที่ 06-4303-20-083350-9 โดยบัญชีเงินฝากนี้ นายชัยณรงค์ วลสันเทียะ ประธานกองทุนฯ ได้เป็นผู้เก็บรักษาไว้ และมีเงินทุนสะสมอีก คือ เงินค่าหุ้นและเงินสะสมกองทุน ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้เปิดบัญชีไว้ ชื่อบัญชีว่า “เงินสะสมกองทุนบ้านผัง 2 หมู่ 8” บัญชีเลขที่ 06-4303-20-083349-2 โดยบัญชีเงินฝากนี้ นายชัยณรงค์ วลสันเทียะ ประธานกองทุนฯ ได้เป็นผู้เก็บรักษาไว้

เมื่อกองทุนหมู่บ้านผัง 2 บริหารงานครบ 1 ปี และได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการปิดบัญชี แล้วคาดว่ากองทุนหมู่บ้านจะมีกำไรสุทธิ 92,600 บาท และคณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรดังนี้

- 1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้น 15 %
- 2) เป็นเงินประกันอัตราความเสี่ยง 20 %
- 3) เป็นเงินช่วยเหลือให้ผู้กู้ 5 %
- 4) เป็นเงินตอบแทนคณะกรรมการกองทุน 10 %
- 5) เป็นเงินทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน 10 %
- 6) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน
- 7) เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก 15 %
- 8) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน 15 %
- 9) อื่นๆ ตามคณะกรรมการเห็นสมควร 5 %

ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านผัง 2 มีจำนวนสมาชิกจำนวน 79 คน คณะกรรมการได้ปล่อยให้สมาชิกไปประกอบอาชีพ 2 ครั้ง ดังแสดงในตาราง

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	จำนวนผู้ที่กู้ (ราย)	จำนวนผู้ได้รับอนุมัติ (ราย)	จำนวนสมาชิกทั้งหมด (ราย)
1	8 กุมภาพันธ์ 2545	24	24	79
2	7 พฤษภาคม 2545	19	19	79
รวม		43	43	79

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงสมาชิกกองทุนหมู่บ้านผัง 2 กู้ไปประกอบอาชีพ 2 ครั้ง

สมาชิกผู้กู้กองทุนหมู่บ้านผัง 2 ที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำไปใช้พัฒนาอาชีพ จำนวน 43 ราย เป็นจำนวนเงิน 835,000 บาท ได้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้เป็นจำนวนเงิน 43 ราย

ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ คือ

- 1) ผลโดยตรง พบว่า เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้ และมีกำไรจากการนำเงินไปลงทุน และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนหมู่บ้านเติบโตขึ้น
- 2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินการสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อมบังคับกองทุนฯ

5.2.1 คณะกรรมการควรจะมีวาระในการบริหารงานมากกว่านี้ คือ ระยะเวลา 2 ปี ซึ่งหากคณะกรรมการชุดเก่าบางส่วนได้ออกไป งานที่ทำอยู่ก็อาจจะขาดความต่อเนื่อง แผน

การบริหารงานที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ก็จะทำให้เกิดความล่าช้า ในการบริหารกองทุนฯ อาจทำให้ประสิทธิภาพของกองทุนลดลง

5.2.2 ในการบริหารกองทุนที่พบ คือ ควรจะมีค่าตอบแทนในการบริหารงานของคณะกรรมการให้ชัดเจนเพราะไม่มีใครอยากเป็นคณะกรรมการกองทุน เนื่องจากไม่มีค่าตอบแทนในการทำงาน ซึ่งคณะกรรมการจะต้องทำงานด้วยใจรัก จึงอยากให้มีการบริหารกองทุนที่ชัดเจน คือ อาจตั้งอยู่ในรูปของสหกรณ์ เพื่อที่จะได้ดูแลการบริหารงาน และจะสามารถควบคุมการกู้และชำระคืนเงินกู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น และอาจนำดอกผลที่เกิดขึ้น มาแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยเพื่อที่คณะกรรมการจะได้มีแรงจูงใจที่สำคัญ คือ คณะกรรมการบางคน ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน และบางคนไม่เข้าใจในการทำบัญชี อยากจะให้หน่วยงานของรัฐจัดอบรมอีกครั้งเพื่อที่คณะกรรมการกองทุนฯ จะได้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน

5.2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัย บัณฑิตที่ทำงานกองทุนฯ หมดสัญญา แล้วอยากให้รัฐบาลหาคนที่จะมาหาข้อมูลต่อ เพราะเนื่องจากจะสามารถทำให้ทราบการใช้เงินของกองทุนฯ ได้เป็นระยะๆ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงาน สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด และอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ:บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2 .2544 ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านฝั่ง 2. นครราชสีมา. ไทย ทิพยสุวรรณกุล. 2545. การประเมินเพื่อพัฒนา.นครราชสีมา.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (สำเนา).
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.สำนักงาน. 2544. คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมิน โครงการ:กรุงเทพฯ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.(บรรณาธิการ).รวมบทความทางการประเมิน โครงการ. 2544. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.นนทบุรี.เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. ชุดวิชาสารนิพนธ์.นนทบุรี.เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.